

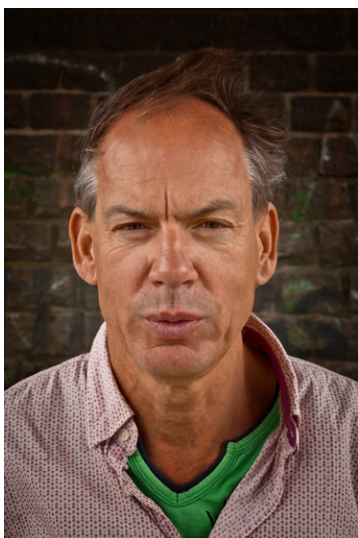

Een van de *diablos danzantes*, de dansende duivels, die met Corpus Christi het gevecht met Christus aangaan. Gemaakt in Venezuela.

Over de bijzondere projecten van Bart – of Bartolomé – Duijsens is met gemak een complete Stadskrant te vullen. Het vijftienjarige bestaan van de mede door hem opgerichte Stichting Fundación Interchange, is aanleiding voor een gesprek over Venezuela, wereldmuziek en de waarde van ‘het oorspronkelijke’.

Bart Duijsens is antropoloog, schrijver, muziekproducer, documentairemaker, tourmanager en een lopende encyclopedie wat betreft Venezuela en Cuba. Niet dat hij zichzelf zo beschrijft, daarvoor is hij te bescheiden. Sinds zijn studie antropologie aan de Nijmeegse universiteit is hij zeer nauw betrokken bij de inheemse volken van Zuid-Amerika, in het bijzonder die van Venezuela. Zo betrokken zelfs dat hij zijn promotieonderzoek naar de Venezolaanse volkscultuur deels zelf financierde.

Het kenmerkt de eigenzinnigheid van deze antropoloog die van kindsbeen af zich interesseerde voor andere volken. „Albert Schweitzer was een idool voor me”, vertelt Duijsens. „Tropendokter, dát wilde ik worden!” Met een paar generaties artsen als voorouders lag dat in de lijn der verwachting. Na drie keer te zijn uitgeloot voor de studie geneeskunde, gooide hij het over een

Antropoloog Bartolomé Duijsens: „Toen ik voorstelde om een wereldmuziekfestival te organiseren, volgde de vraag: Wat is dat, wereldmuziek?”

andere boeg. Hij koos voor de antropologie. Met die studie kon hij op zoek naar „mensen en levenswijzen waarvan de kennis niet verloren mag gaan voor toekomstige generaties”.

Revolutie

Na zijn studie was Duijsens op diverse gebieden actief voor inheemse volken. Duijsens: „Ik schreef voor ideële bladen, sprak op congressen en initieerde en werkte mee aan muziekproducties. Samen met een andere antropoloog richtte ik stichting Fundación Interchange op. Daarmee bracht ik deze uiteenlopende maar met elkaar samenhangende initiatieven onder een noemer.” Lag het zwaartepunt van zijn stichting in het begin bij het informeren van het publiek over inheemse volken, later verschoof dit naar het opzetten en presenteren van muziekproducties.

Van 1994 tot 2008 bezocht hij Venezuela geregeld. In 1990 bezocht hij Cuba voor de eerste keer, op een moment dat het falen van het ‘tropisch experiment met het staatsocialisme’ pijnlijk duidelijk werd. Hij schreef daarover het manuscript *Cuba en de droommachine*.

Jaren later maakte Duijsens de zogeheten Bolivariaanse revolutie onder leiding van wijlen Hugo Chávez van dichtbij mee. „De samenleving polariseerde sterk door de komst van Chávez. Met een soort balanceract bewaarde ik mijn neutraliteit. Het mooie was wel dat voorheen marginale inheemse leiders dankzij die ‘revolutie’ politieke ambten op een presenteerblaadje kregen aangeboden in het nationale parlement te Caracas. Omdat ik al contact met hen had toen ze nog ergens in de rimboe ageerden, kon ik plotseling overal binnenlopen.” Zo maakte hij persoonlijk kennis met Nohelí Pocaterra, de tweede

vicepresidente, en met Rigoberta Menchú, de Guatemalteekse voorvechtster van inheemse rechten die in 1992 de Nobelprijs voor de Vrede ontving. Duijsens was gesprekspartner van verschillende ministeries van cultuur en sprak een paar keer met Chávez. „De zeer charismatische Chavez ont-

Inheemse vrouwen uit het noordwestelijke puntje van Venezuela.

ving me allerhartelijkst, in die zin werkte zijn politieke magie. Maar vanwege zijn rare internationale politiek hield ik altijd afstand”, blik Duijsens terug.

Wereldmuziek

Naast zijn onderzoeksproject verzorgde hij ook muziekproducties voor het in Leiden gevestigde PAN Records. Een gespecialiseerd etnomusicologisch label. Het etnische geluid van Afro-Amerikaanse en Indiaanse volken en van regionale subculturen legde hij vast in dertig producties die wereldwijd zijn uitgebracht. Zowel op cd als op dvd. Van Japan tot Noorwegen wordt deze muziek beluisterd.

Behoeft aan het oorspronkelijke verdwijnt nooit

Bart Duijsens, veelzijdig en gedreven

Mettertijd werd hij steeds vaker benaderd door zeer populaire muzikanten. Voor Merusa Records volgden daar ook enkele producties uit. „Maar”, lacht hij wat zuinigjes, „toen ik voorstelde om een wereldmuziekfestival in het dorp te organiseren, vroeg de wethouder: Wat is dat, wereldmuziek?” Een vraag die boekdelen spreekt. En waarin wellicht ook een reden ligt van zijn momenteel baanloze bestaan. Want Duijsens zit thuis. „De afgedwongen crisis in de cultuursector maakt het momenteel erg lastig om mensen warm te maken voor culturele projecten.” Het kleine wereldmuziekfestival Onder de Stuwwal vindt dit jaar dan ook geen doorgang.

Contact

Baanloos betekent echter niet werkeloos. Duijsens heeft genoeg te doen en af te ronden. Zoals het schrijven van een boek over zijn ervaringen uit de tijd dat hij in Venezuela verbleef. Duijsens: „Dit non-fictieverhaal bevat ook de magisch-realistische elementen die worden toegedicht aan de Latijns-Amerikaanse cultuur.” Naast schrijven werkt hij aan een documentaire over ‘de illusie van Cuba’. „Specifiek”, licht hij toe, „over de

ik had gelegd, de informatie die ik bij de Kamer van Koophandel had ingewonnen en dat ik bezig was met de organisatie van een festival. Dat ging haar veel te snel en ze dreigde met een boete! Bovendien, zo zei ze, is muziek toch niet serieus te nemen?” Hij lacht: „Muziek begeleidt ons van de wieg tot het graf. De muziekbranche is een miljoenenindustrie, elke dag dwepen dj’s en fans met de nieuwste sterren aan het firmament. En dan hebben we het enkel over de beleving van muziek in de Westerse wereld, waar muziek eerder oppervlakkig geconsumeerd wordt. Daar is niets mis mee, maar voor andere volken is muziek haast een sacraal iets. Een middel dat hen in contact brengt met hun voorvaders en goden. Een taal die het bewustzijn verruimt en de grenzen van tijd en ruimte overstijgt. Hoe kun je dat niet serieus nemen?”, vraagt de antropoloog zich af.

De Stichting Fundación Interchange ontwaakt momenteel uit een diepe slaap. Hoewel het roerige tijden zijn, proeft Duijsens dat er interesse, misschien zelfs behoefte, bestaat aan kennis over inheemse volken, over lokale tradities in een globaliserende wereld. „De crisis in de cultuursector legt bloot wat

schaars en uniek is. Dit leidt onherroepelijk tot herwaardering van het authentieke. De nieuwsgierigheid daarnaar wordt wellicht getemperd door het ongunstige culturele klimaat, maar verdwijnt nooit.”

Zie www.fundint.nl voor de projecten van Bart Duijsens.

Zijn (muziek)opnamen zijn te vinden op:
– www.youtube.com/user/bartolomesincas/videos
– www.lameca.org/dossiers/afro-venezuelan_music/eng/index.htm

tekst: Deborah Weimer

foto's: Jasper de Glas (portret), Bart Duijsens